

Försvarsutskottets yttrande 2020/21:FöU10y

Årsredovisning för staten 2020

Till finansutskottet

Den 20 april 2021 beslutade finansutskottet att ge berörda utskott tillfälle att senast den 25 maj 2021 yttra sig över skrivelse 2020/21:101 Årsredovisning för staten 2020 samt de motioner som berör respektive utskotts ämnesområde.

Inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap redovisas bl.a. utfallet av försvarets nya modell för redovisning mot anslag vid köp av försvarsmateriel, utnyttjandet av beställningsbemyndiganden för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar och utfallet för anslaget 2:4 Krisberedskap där utvecklingsprojekt för att stärka det civila försvaret inte har kunnat genomföras enligt plan. Vidare beskriver regeringen att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap fått en revisionsberättelse med reservation för 2020. Inom ramen för de möjligheter som finns att följa upp och kontrollera de beslut som riksdagen fattat om statens budget begränsar utskottet sitt yttrande till dessa nämnda områden.

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten 2020. Skrivelsen omfattar bl.a. en uppföljning av de budgetpolitiska målen, utfallet på budgetens inkomstitlar och anslag, övriga finansiella befogenheter och resultaträkning. Vidare lämnas en sammanställning av Riksrevisionens granskningsrapporter.

Inom utgiftsområde 6 anför regeringen bl.a. att försvarets nya modell för redovisning mot anslag vid köp av försvarsmateriel påverkar analysen under en övergångsperiod. Sedan 2019 tillämpar Försvarmakten och Försvarets materielverk (FMV) en ny modell för anslagsredovisning vid inköp av försvarsmateriel. Den nya modellen för redovisning mot anslag medför enligt regeringen att det är svårt att jämföra utfallet mellan åren för enskilda anslag innan redovisningen sker helt enligt den nya modellen. När det gäller beställningsbemyndiganden redovisar regeringen bl.a. att det för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar har upparbetats 57 969 miljoner kronor av de 72 000 miljoner som riksdagen beslutat om. FMV har bemyndigande för huvuddelen. Regeringen redovisar att den främsta orsaken till att beslutat beställningsbemyndigande inte har upparbetats bedöms vara att industrikontrakten inte har kunnat läggas enligt den ursprungliga planeringen.

Regeringen redovisar vidare att utfallet för anslaget 2:4 Krisberedskap uppgick till 1 292 miljoner kronor 2020, vilket är 74 miljoner kronor (5,4 procent) lägre än föregående år. Det beror bl.a. på att utvecklingsprojekt för att stärka det civila försvaret och totalförsvarsövning 2020 inte kunnat genomföras enligt plan till följd av smittspridningen av covid-19. I skrivelsen framkommer att förstärkningen av civilt försvar och Totalförsvarsövning 2020 försenas och omprioriteras.

Vidare redovisas att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har fått en revisionsberättelse med reservation med anledning av att avgiftsområdet Uppdragsutbildning kost och logi m.m. har ett ackumulerat underskott om drygt 22 miljoner kronor, vilket inte är förenligt med de ekonomiska målen för verksamheten.

Utskottets ställningstagande

När det gäller FMV:s effektivitet och roll konstaterade utskottet att reformen för den finansiella styrmodellen för materielförsörjningen som infördes 2019 kan bidra till ökad kostnadskontroll och spårbarhet. Utskottet anförde i budgetbetänkandet för 2021 att det är fortsatt angeläget att säkerställa att både Försvarmakten och FMV har väl fungerande metoder för ekonomisk styrning, planering och uppföljning. Utskottet framhöll vidare i budgetbetänkandet för 2021 att man utgick från att regeringens översyn av nya resultatindikatorer

skulle ta sin utgångspunkt i den nya finansiella styrmodellen. Utskottet bedömde att en sådan översyn kunde ge riksdagen möjlighet att följa hur materielprocessen effektiviseras under den kommande inriktningsperioden. Dessutom betonade utskottet i budgetbetänkandet för 2021 att man utgår från att regeringen återkommer till vad de ekonomiska effekterna av de kommande satsningarna betyder för nivån på beställningsbemyndiganden. Utskottet delade regeringens bedömning att ett visst utrymme krävs för att hantera risker och försämrad köpkraft. Utskottet utgick från att den nivå regeringen föreslagit för beställningsbemyndiganden inte motverkar den gemensamma strävan att skapa en rättvisande planering och styrning.

Mot denna bakgrund ser utskottet med oro på att regeringen redovisar att FMV inte har upparbetat beställningsbemyndigandet för anslaget 1:3 på grund av att industrikontrakt inte har lagts enligt den ursprungliga planeringen. Utskottet anser att ett så stort underutnyttjande av beställningsbemyndigandet tillsammans med de utmaningar kring uppföljning och kontroll som följer med övergången till den nya finansieringsmodellen fram till 2028 aktualiserar frågan om FMV:s effektivitet. Utskottet vill därför understryka vikten av att regeringen, med anpassade metoder för övergången mellan olika finansieringsmodeller, återkommer till riksdagen så att kostnadskontroll och spårbarhet kan följas för såväl materieförsörjningsprocessen som FMV:s effektivitet.

Utskottet bedömer att utmaningarna med att klara en kraftig tillväxt av försvaret är omfattande. Detta gäller både anskaffning, materiell förnyelse och uppbyggnaden av civilt försvar. I totalförsvarsbeslutet betonade utskottet att det civila och det militära försvaret är ömsesidigt förstärkande. Utskottet kan å ena sidan förstå att verksamhet påverkas till följd av covid-19, å andra sidan gör de framtvingade nedprioriteringarna av civilt försvar inom ramen för anslaget 2:4 att utmaningarna inför den kommande inriktningsperioden växer ytterligare. Utskottet vill betona vikten av att regeringen når den ambitionsnivå när det gäller att förstärka det civila försvaret som angavs i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) och att avsedd effekt uppnås med de anslagsmedel som riksdagen redovisat för ändamålet.

Avslutningsvis har utskottet vid flera tillfällen betonat vikten av att anslagsändamålen är transparenta och att det ska vara tydligt vilken verksamhet som ska finansieras med de medel riksdagen anvisar. Bland annat mot den bakgrunden ser utskottet det som otillfredsställande att MSB låtit viss uppdragsutbildning som bör finansieras med avgifter istället belasta anslag. Utskottet utgår från att regeringen säkerställer att nödvändiga åtgärder vidtas för att inte myndighetens underskott inom området ackumuleras ytterligare och leder till en reservation från Riksrevisionen.

Utskottet har inte något i övrigt att anföra med anledning av årsredovisningen för staten.

Stockholm den 25 maj 2021

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och ClasGöran Carlsson (S).